

LEKSIKOGRAFSKA OBRADBA MODNO-ODJEVNIH NAZIVA U NOVIJIM HRVATSKIM RJEČNICIMA

Vlatka Štimac Ljubas

Jedna skupina modno-odjevnih naziva uvijek bi u suvremenome rječniku morala imati odrednicu *meton* (metonimijski) ili *pren* (preneseno značenje): naime, krzna određenih životinja služe kao dodatci u tekstilstvu, tekstilnoj tehnologiji i/ili modnoj industriji pa nazivi za životinje imaju i drugo, metonimij-sko značenje „krzno te životinje“ odnosno „tkanina od krzna ili kože te životinje“. Odrednicu *meton* za „životinjsko krzno“ ima jedino Enciklopedijski rječnik, ali ne i Šonje: ako i donosi značenje „krzna životinje“, to nije dosljedno i nema odrednice *meton*. Tako za *hermelin* Šonje ima „velika lasica, zerdav“ u prvome značenju i „krzno te životinje“ u drugome; *merino* je po Šonji „pasma svilorunih ovaca“, dok Enciklopedijski rječnik ima i drugo značenje *meton* „tkanina od vune te ovce“; za *nerc* Šonje ima „vidrica vodena“, a Enciklopedijski rječnik i drugo značenje *meton* „krzno te životinje“; Šonje nema natuknicu *ocelot* „zvijer iz porodice mačaka“ koju ima Enciklopedijski rječnik, skupa s drugim metonimijskim značenjem „cijenjeno krzno te životinje“; Šonje nema ni natuknice *skunks* „zvijer iz porodice kuna, američki smrdljivac“, dok Enciklopedijski rječnik ima i drugo metonimijsko značenje „krzno skunksa“. Ponekad životinjsko krzno ima poseban naziv nastao hrvatskom tvorbom sufiksom -ovina kao što je u primjerima *dabrovina*, *samurovina*, a ponekad je naziv za životinjsko krzno posuđenica koja je, ako se nalazi u rječnicima, obilježena kao regionalizam (*zibelin reg* „krzno zerdava, usp. hermelin“, tal. zibellino).

Zaključak

Do sad spominjani noviji hrvatski rječnici mogu i trebaju biti dijelom korpusa za izradu suvremenoga jednojezičnog rječnika hrvatskoga jezika. Kako je pri tom, kao i za svaki korpus, važno da on bude dovoljno velik i reprezentativan, jamačno bi se pri izradi popisa natuknica i abecedarija modno-odjevnih naziva u obzir uzela još mnoga djela. Većina tih djela bila bi leksikografske naravi: enciklopedije, leksikoni, jezični rječnici (jednojezični i dvojezični), ali i terminološki. Kako za hrvatski jezik nema terminološkoga rječnika modno-odjevnoga nazivlja, trebalo bi se služiti abecedarijima tekstilnoga nazivlja Žuži Jelinek i Pomodnim rječnikom Vinka Esiha (1954.) kojima sam se služila i u ovome članku. Za prikupljanje natuknica semantičkoga polja *odjeća*, *odijevanje* mogu poslužiti i suvremeni ženski i modni časopisi, tjednici, dvotjednici, mjesečnici, ali i sve vrste novina koje imaju modne priloge/dodatke. Osim tiskanih izdanja, valjalo bi se služiti i elektroničkima te različitim internetskim stranicama kako bi se potpuno obuhvatio suvremeni jezik i njegovi

stilovi. Premda je u članku težište na definiciji i odrednicama, pa se prijedlozi kako bi se neprecizan dio definicije ili pojedino netočno značenje trebali oblikovati u budućem hrvatskom suvremenome jednojezičniku, ili kako bi se trebala definirati odrednica, uglavnom odnose samo na ta dva dijela rječničkoga članka, zaključno valja napomenuti *kako* bi u novome hrvatskom rječniku trebali biti strukturirani ostali dijelovi članka. Rječnički bi članak naime trebao sadržavati:

- (1) *Akcentuiranu natuknicu i njezinu naglasnu dubletu*; dio modno-odjevnih naziva uporabno naglasno otklanja od prozodijske norme pa se uzusno rješenje s odrednicom razg može navesti u zagrada, npr. *žòržèt* (*žoržèt*), *šàrmēz* (*šarmēz*), *šàrmlēn* (*šarmlēn*), *gabàrdēn* (*gabardēn*).
- (2) *Odrednicu o jeziku podrijetla* za natuknice koje su posuđenice i to tako da se:
  - a) kod natuknica koje smo preuzeli posredno navodi samo jezik posrednik prema načelu *etymologiae proximae* (npr. kravata *njem*);
  - b) navode i jezik posrednik i jezik podrijetla (npr. kravata *njem/fr*), s jezikom posrednikom bliže natuknici. Taj način smatram boljim za modno-odjevno nazivlje uglavnom posuđeno iz francuskoga, a preko njemačkoga.
- (3) *Gramatičku odrednicu*, to jest odrednicu o gramatičkome rodu. Budući da su modno-odjevni nazivi najčešće imenice, odrednice o gramatičkome rodu su *m*, *ž*, *s* (muški, ženski ili srednji rod) te je uz njih, ako je potrebno, još kakva druga gramatička oznaka: *sg t* (uz imenice koje imaju samo jedninu), *pl t* (uz imenice koje imaju samo množinu: npr. *gaće*, *hlače*, *tajice*), *zb* (uza zbirne imenice), *nebr* (uz imenice koje označuju nešto nebrojivo).
- (4) *Leksičko-semantičku odrednicu* koja uz modno-odjevne nazive može biti: *razg*, *reg*, *zast*, *žarg*, a može biti i tvorbeno odrednica *umanj* ili *uveć*. O tome je iscrpnije bilo riječi u ovom radu u dijelu o odrednicama.
- (5) *Gramatički blok* koji za imenice najčešće pretpostavlja genitiv jednine i/ili nominativ množine (s prozodemima) odnosno komparativ za pridjevne natuknice.
- (6) *Definiciju* – kojom se objašnjavaju sve natuknice osim onih koje se upućuju:
  - a) definicija mora biti sažeta i jednostavna i u njoj se moraju poštivati taksonomije, razvrstavanja modno-odjevnoga nazivlja;
  - b) definicija ne smije sadržavati riječi koje se u rječniku ne obrađuju posebno kao natuknice što je iznimno važno za nazivlje;
  - c) u klasificiranju značenja polazi se od stanja u općem leksiku i tek nakon općejezičnoga dolazi terminološko značenje: uz natuknice semantičkoga polja riječi *odjeća*, *odijevanje* nije potrebno navoditi da su termini, terminološke riječi u struci (*term*), naročito uz nazive za danas posve obične i proširene odjevne predmete (kao što je *bolero*), a uz nazive za tkanine i platna trebalo bi bilježiti odrednicu *teks* što znači da pripadaju tekstilstvu i tekstilnoj tehnologiji;

- d) uz definicije se, naročito ako riječ ima više značenja, mogu donijeti tipični primjeri (npr. za natuknicu *bluza*; ~ *bez rukava*, ~ *na kopčanje*);
- e) za definiciju modno-odjevnoga naziva iznimno je važno da bude suvremena i da posve prati standardnojezičnu praksu jer je riječ o sloju leksika koji je podložan modi, pomodnosti i čija je definicija također u skladu s time podložna promjeni, odnosno proširenju ili suženju značenja.

Na kraju se natuknice za semantičko polje riječi *odjeća*, *odijevanje* donose sveze riječi: *kolokacije* – ustaljene nefrazeologizirane veze leksema i *frazemi*, ako postoje.

Literatura

- Babić, Stjepan, 2002., *Tvorba riječi u hrvatskome književnom jeziku*, treće, poboljšano izdanje, HAZU i Nakladni zavod Globus, Zagreb
- Croft, William – Cruse, D. Alan, 2004., *Cognitive Linguistics*, Cambridge Textbooks in Linguistics, Cambridge University Press
- Cruse, D. Alan, 1986., *Lexical Semantics*, Cambridge University Press
- Cruse, D. Alan, 2000., *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics*, Oxford, Oxford University Press
- Esih, Vinko, 1954., *Pomodni rječnik*, vlastita naklada, Zagreb
- Rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika, 1867. – 1976., Svezak 1 – 97, JAZU, Zagreb
- Samardžija, Marko, 2003., *Hrvatski jezik 4. Udžbenik za 4. razred gimnazije*, 4. izdanje, Školska knjiga, Zagreb
- Sočanac, Lelija – Žagar-Szentesi, Orsolya – Dragičević, Dragica – Dabo-Denegri, Ljuba – Menac, Antica – Nikolić-Hoyt, Anja, 2005., *Hrvatski jezik u dodiru s europskim jezicima. Prilagodba posuđenica*, Nakladni zavod Globus, Zagreb
- Šta je šta: stvarni hrvatski rječnik u slikama, 1938., priređivači: Iso Velikanović i Nikola Andrić, Minerva, Zagreb
- Štimac, Vlatka, 2008., *Hrvatsko modno-odjevno nazivlje. Jezična analiza modnih časopisa od 1918. do 1941.*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb

Sažetak

Vlatka Štimac Ljubas, LZ „Miroslav Krleža“, Zagreb
UDK 81'373'374, izvorni znanstveni rad
primljen 22. veljače 2010., prihvaćen za tisak 24. svibnja 2010.

Lexicographic Interpretation of Fashion and Clothing Terminology In More Recent Croatian Dictionaries

A set of examples is used in this article as the basis for the analysis of how terms relating to fashion and clothing (words from the semantic field clothes, clothing) are explained in modern Croatian dictionaries. The analysis includes lexicographic definitions and status of entries, and in conclusion there is a suggestion for the structure of dictionary items in the future modern explanatory dictionary of the Croatian language.